

นิติวิธีในการตีความกฎหมายอาญาของประเทศไทย

JURISTIC METHOD OF INTERPRETATION OF THAI CRIMINAL LAW

Received: February 27, 2019

Revised: July 2, 2019

Accepted: July 6, 2019

อัจฉริยา ชูตินันท์*
Achariya Chutinun*

* รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Associate Professor in Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

* Email: achariya.chn@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การตีความกฎหมายอาญาเป็นบทบาทของศาลในการค้นหาความหมายของถ้อยคำในกฎหมายว่ามีความหมายเช่นใด เพื่อหยั่งทราบความมุ่งหมายอันแท้จริงของกฎหมายอันนำมาสู่การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้ได้ผลที่ถูกต้องแน่นอน อย่างไรก็ตาม นักนิติศาสตร์ไทยยังมีความเห็นในการตีความกฎหมายอาญาที่ยังแตกต่างกันอยู่ อาจเป็นเพราะนักนิติศาสตร์ไทยศึกษากฎหมายในประเทศที่มีระบบกฎหมายที่มีความแตกต่างกันจึงมีนิติวิธี (Juristic Method) ในการตีความกฎหมายอาญาที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายอาญาสามารถตีความขยายความถ้อยคำได้ครบถ้วนที่อยู่ภายใต้เจตนารมณ์แห่งกฎหมายเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติยังไม่เกิดความชัดเจนดังกล่าว ย่อมส่งผลให้ศาลฎีกาไทยยังไม่มีแนวทางเดียวกันในการตีความกฎหมายอาญา ทั้งปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาบางฉบับที่ศาลใช้ดุลพินิจตีความขยายความถ้อยคำในบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอย่างกว้างขวางจนยากหยั่งทราบเหตุผล

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอให้การตีความกฎหมายอาญานอกจากตีความตามเจตนารมณ์อันเป็นความมุ่งหมายที่แท้จริงของกฎหมายแล้ว การตีความกฎหมายอาญายังต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของระบบกฎหมายด้วย ซึ่งได้รับรองและยืนยันไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนทางวิชาการตลอดจนป้องกันมิให้ศาลยกเจตนารมณ์แห่งกฎหมายขึ้นอ้างในการตีความบทบัญญัติกฎหมายอย่างไร้ขอบเขต

คำสำคัญ: การตีความกฎหมายอาญา แนวคิดหรือนิติวิธีในการตีความของประเทศไทย

Abstract

The interpretation of the criminal law is the role of the court in finding the mean of the words in the law. In order to ascertain the true purpose of the law which leads to the decision of the dispute to get the exact result. However, Thai jurists still have different opinions on the interpretation of criminal laws, probably because Thai jurists study the laws in countries which have there are different juristic methods in the interpretation of different criminal laws.

According to study, it is found that criminal law can only be interpreted as long as it is under the intent of the law. But it isn't clear that result in the Thai Supreme Court not having the same guidelines for interpreting criminal law, both appearing in the Supreme Court judgment. The interpretation extends the words in the provisions of criminal penalties that are widespread and difficult to reason.

Therefore, the author proposes that the interpretation of the criminal law, in addition to the interpretation of the intent, is the true purpose of the law. The interpretation of criminal law must also be consistent with the intent of the legal system. Which is certified and confirmed in Section 2 of the Criminal Code in order to have academic clarity and prevent the court from raising the spirit of the law Cited in boundless interpretations.

Keywords: Interpretation of Criminal Law, Concept or Juristic Method of Interpretation in Thailand

บทนำ

การตีความกฎหมาย¹ มีความสำคัญต่อการปรับใช้กฎหมาย การปรับใช้กฎหมายและการตีความจึงเป็นของคู่กันเสมอ ผู้ที่ใช้กฎหมายจะใช้ถูกต้องก็ต่อเมื่อรู้และเข้าใจความหมายแห่งบทกฎหมายนั้น เหตุที่ต้องมีการตีความกฎหมายก็เพราะว่าฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าที่เกิดขึ้นในภายหน้าได้ทุกกรณี จึงไม่สามารถบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมทุกกรณี หรือบางกรณีบัญญัติกฎหมายไว้เคลือบคลุมหรือขัดแย้งกันเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ ในการใช้กฎหมายจึงต้องมีการตีความกฎหมาย ดังนั้น การตีความกฎหมายจึงเป็นบทบาทของศาลในการค้นหาความหมายของถ้อยคำในกฎหมายว่ามีความหมายใด และมีความเหมาะสมอันถือว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่แท้จริงที่จะนำมาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้ได้ผลที่ถูกต้องแน่นอน² อย่างไรก็ตาม นักนิติศาสตร์ไทยยังมีความเห็นในเรื่องการตีความกฎหมายอาญาที่ยังแตกต่างกันอยู่เพราะนักนิติศาสตร์ไทยได้ศึกษากฎหมายในประเทศที่มีระบบกฎหมายที่มีความแตกต่างกัน จึงมีนิติวิธี³ (Juristic Method) ในการตีความกฎหมายอาญาที่แตกต่างกัน⁴ ตลอดจนศาลฎีกาไทยก็ยังไม่มีแนวทางเดียวกันในการตีความกฎหมายอาญา ทั้งยังปรากฏว่าคำพิพากษาศาลฎีกาบางฉบับศาลใช้ดุลพินิจตีความขยายความถ้อยคำในบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอย่างกว้างขวางจนยากหยิ่งทราบเหตุผล

บทความนี้จึงวิเคราะห์หลักการและแนวคิดหรือนิติวิธีของการตีความกฎหมายอาญาในระบบกฎหมายไทย ตลอดจนการหยิบยกประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตีความกฎหมายอาญาของไทย

1. วรรณกรรมเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดหรือนิติวิธีในการตีความกฎหมายอาญาของประเทศไทย

ประมวลกฎหมายกฎหมายอาญาไม่ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงหลักการตีความกฎหมายอาญาไว้เป็นการเฉพาะอันต่างจากกฎหมายแพ่งซึ่งบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁵ บัญญัติถึงหลักการตีความกฎหมายแพ่งไว้อย่างชัดเจน จึงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่ากฎหมายอาญาของไทยใช้หลักเกณฑ์ใดในการตีความ จากการศึกษาหลักการตีความกฎหมายอาญาของไทย พบว่านักนิติศาสตร์ไทยมีความเห็นเรื่องหลักการตีความกฎหมายอาญาที่แตกต่างกันโดยนักนิติศาสตร์ไทยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัดซึ่งมักปรากฏอยู่ในคำสอนกฎหมายอาญาของ

¹ การตีความกฎหมาย (Interpretation of Law) หมายถึง การค้นหาความหมายของกฎหมายที่มีถ้อยคำไม่ชัดเจนแน่นอน ก่าวม หรือมีความหมายได้หลายทาง เพื่อห้ซึ่งทราบว่ถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายมีความหมายอย่างไร โปรดดูหยุดแสงอุทัย. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). แก้ไขปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น. 128-129.

² ปรีดี เกษมทรัพย์. (ธันวาคม 2527). "การตีความกฎหมายอาญา." *วารสารนิติศาสตร์*. ฉบับที่ 4. ปีที่ 4. น. 40.

³ นิติวิธี "Juristic Method" หมายถึง แนวคิดและทัศนคติของนักกฎหมายที่มีต่อป่เกิดของกฎหมาย และนิติวิธียังเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างระบบกฎหมายใหญ่ 2 ระบบ คือ ระบบกฎหมายซีวิลลอว์กับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โปรดดู กิตติศักดิ์ ปกติ. (2546). *ความเป็นมา และหลักการใช้นิติวิธีในระบบซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. น. 15-16.

⁴ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2546). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น. 92-104.

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 บัญญัติว่า "กฎหมายนั้น ต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ วรรคสอง เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นไม่มีด้วย ให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป"

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทัย⁶ และศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์⁷ อย่างไรก็ตาม การตีความกฎหมายอาญาที่ต้องตีความโดยเคร่งครัดตามตัวอักษรนั้น ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร และศาสตราจารย์วิชา มหาคุณ มีความเห็นว่า การตีความกฎหมายอาญา แม้จะต้องตีความโดยเคร่งครัด ก็ต้องไม่ให้เกิดผลประหลาด ถ้าการตีความโดยเคร่งครัดตามตัวอักษร⁸ จะทำให้เกิดผลประหลาด ก็ต้องตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นอย่างเคร่งครัดเช่นกัน⁹

อนึ่ง ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีโทษทางอาญา อาจตีความได้หลายนัยศาลจะตีความตามนัยที่เป็นผลดีที่สุดแก่จำเลยได้หรือไม่ ในประเด็นนี้มีความเห็นทางวิชาการของนักนิติศาสตร์ไทย แบ่งเป็น 2 ความเห็น ดังนี้

ความเห็นแรก ศาสตราจารย์ พระยาอรรถกรกรียนิพนธ์ กล่าวไว้ว่า “การตีความตัวบทกฎหมายต่างกับการวินิจฉัยข้อเท็จจริง เราพบอยู่บ่อยๆว่าศาลยกประโยชน์ให้แก่จำเลย เพราะกรณีเป็นที่สงสัย แต่การตีความตัวบท ศาลจะลงความเห็นว่างสัยไม่แน่นอนไม่ได้ ต้องค้นหาหลักฐานและตีความไปให้เสร็จ นอกจากนี้ คำใดในกฎหมายที่สงสัย ศาลจะแปลไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่จำเลยโดยขยายความไปไม่ได้ เพราะศาลไม่มีหน้าที่ช่วยจำเลย แต่ลงโทษคนผิด...”¹⁰

ความเห็นที่สอง ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย เป็นนักนิติศาสตร์ไทยที่ศึกษากฎหมายในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษากฎีกาที่ 816-817/2493 ตอนหนึ่งว่า “การตีความกฎหมายอาญาก็เหมือนกับ การตีความกฎหมายอื่น ๆ กล่าวคือ ต้องตีความตามตัวอักษรและเจตนารมณ์ เป็นแต่กฎหมายอาญามีหลักการตีความเป็นพิเศษ กล่าวคือ การตีความกฎหมายอาญาจะตีความโดยขยายความออกไปให้เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำผิดไม่ได้ แต่ตีความโดยการขยายความให้เป็นผลดีแก่ผู้กระทำผิดได้และกรณีที่เป็นที่สงสัยต้องตีความให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหา¹¹ ซึ่งเป็นไปตามหลัก in dubio pro reo”¹² นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ยังกล่าวต่อไปอีกว่า “การตีความกฎหมายอาญาตามเจตนารมณ์สำคัญกว่าการตีความตามตัวอักษร ทั้งนี้คือโดยปกติการตีความกฎหมายอาญาต้องตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ประกอบกันเสียก่อนเพื่อหยั่งทราบความมุ่งหมายอันแท้จริงของกฎหมาย ต่อเมื่อมีการตีความทั้งสองเกิดขัดแย้งกัน จึงต้องถือเอาการตีความตามเจตนารมณ์เป็นใหญ่ เพราะเป็นการตีความไปในทางได้

⁶ จิตติ ดิงศภัทัย. (กันยายน 2555). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1*. พิมพ์ครั้งที่ 11. สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. น. 40.

⁷ การตีความกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัดมีความหมายดังนี้ ประการที่หนึ่ง การตีความกฎหมายอาญาจะอาศัยเทียบเคียงบทบัญญัติกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง (analogy) มาใช้ให้เป็นผลร้ายมิได้ ประการที่สอง การตีความกฎหมายอาญาจะนำกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ให้เป็นผลร้ายมิได้ ประการที่สาม การตีความกฎหมายอาญาจะนำหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้ให้เป็นผลร้ายมิได้ โปรดดู เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา 1*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินตติ้ง ประเทศไทย. น. 21-31.

⁸ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำบัญญัติเป็นความผิด...”

⁹ ธานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ. (2523). *การตีความกฎหมาย*. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์. น. 410.

¹⁰ แหล่งเดิม. น. 416-417.

¹¹ หยุด แสงอุทัย. *กฎหมายอาญา ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2537, น. 44.

¹² หลัก in dubio pro reo เป็นหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลยกล่าวคือ กรณีใดที่ยังมีความสงสัยตามควรในข้อเท็จจริงในคดีกรณีนั้นต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีกับผู้กระทำผิด ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 227 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่า จำเลยกระทำผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” โปรดดู คณิต ญ นคร. (2561). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. น. 106.

ผลสัมความมุ่งหมายของกฎหมาย”¹³ สำหรับกฎหมายอาญาที่ว่าต้องตีความโดยเคร่งครัดนั้น หมายความว่า ถ้ากฎหมายบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิด ก็ต้องตีความว่าเฉพาะการกระทำเท่าที่กฎหมายระบุไว้เท่านั้นที่กฎหมายมุ่งจะให้เป็นการความผิด การกระทำนอกเหนือจากนั้นหาเป็นความผิดไม่¹⁴

นอกจากนี้ยังมีนักนิติศาสตร์ไทยที่ศึกษากฎหมายในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) อีกท่านหนึ่งคือ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการตีความกฎหมายอาญาว่า ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ¹⁵ คือ

1) การตีความตามหลักภาษา จากหลักประกันในกฎหมายอาญาตามมาตรา 2¹⁶ แสดงให้เห็นว่ากฎหมายอาญาเกิดจากการบัญญัติ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างมั่นคงแน่นอนว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำบัญญัติเป็นความผิดไว้ในกฎหมายเท่านั้น จึงทำให้จุดเริ่มต้นของการตีความอยู่ที่ “ถ้อยคำของตัวบทกฎหมาย”¹⁷ โดยพิจารณาว่าถ้อยคำที่ตีความนั้นกฎหมายอาญาต้องการให้มีความหมายตามที่ใช้กันทั่วไปหรือต้องการให้มีความหมายพิเศษ ถ้ากฎหมายอาญาต้องการให้มีความหมายพิเศษ กฎหมายอาญาต้องบัญญัติไว้โดยเฉพาะในบทนิยาม หรือถ้ากฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติความหมายพิเศษไว้ จึงต้องตีความโดยอาศัยความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างกฎหมายอาญากับกฎหมายอื่น ไม่เช่นนั้นแล้ว การตีความกฎหมายอาญาก็ต้องเป็นไปตามความหมายทั่วไปที่ประชาชนเข้าใจตรงกันซึ่งมีการบัญญัติความหมายของถ้อยคำไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

2) การตีความตามความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบของกฎหมาย การตีความตามหลักภาษาอาจมีความหมายที่แตกต่างกันได้ และอาจจะยังขาดความชัดเจนที่จะทำให้ทราบความหมายที่ถูกต้องของตัวบทเมื่อกฎหมายอาญามีความสัมพันธ์ของกฎหมายอย่างเป็นระบบทั้งในกฎหมายอาญาเอง คือ การนำคุณธรรมทางกฎหมาย¹⁸ ของความผิดฐานนั้นมาช่วยเป็นเครื่องมือในการตีความกฎหมายอาญา ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องตรงกับเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายนั้นด้วย หรือความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบของกฎหมายอาญากับกฎหมายอื่น เมื่อปรากฏว่ามีการนิยามความหมายนั้นไว้ในกฎหมายอื่น ดังนั้น เพื่อความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบของกฎหมาย จึงเป็นกรณีที่ต้องนำหลักกฎหมายอื่นมาใช้ในกฎหมายอาญาด้วย

3) การตีความตามประวัติความเป็นมาของกฎหมาย คือ การหาความหมายของตัวบทกฎหมายจากประวัติความเป็นมาของตัวบทกฎหมายนั้น¹⁹ อาทิเช่น ต้นร่าง เหตุผลในการร่าง รายงานการประชุมของสภา เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมาย เป็นต้น อันนำไปสู่การตีความตามความมุ่งหมายของตัวบทกฎหมาย

4) การตีความตามความมุ่งหมายของตัวบทกฎหมาย คือ การนำคุณธรรมทางกฎหมายมาเป็นเครื่องมือช่วยในการตีความกฎหมายอาญา การตีความตามความมุ่งหมายของตัวบทกฎหมายจึงต้องค้นหาจากคุณธรรมทางกฎหมายของการกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดนั้นด้วย

¹³ ปรีดี เกษมทรัพย์. (มีนาคม 2528). *การใช้การตีความกฎหมาย*. วารสารนิติศาสตร์. 15(1). น. 78-79.

¹⁴ หุตุยต์ แสงอุทัย. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. แก้ไขปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น. 124.

¹⁵ คณิต ณ นคร ก. (2560). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. น. 92.

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย”

¹⁷ คณิต ณ นคร ก. เล่มเดิม. น. 76.

¹⁸ แหล่งเดิม. น. 80.

¹⁹ แหล่งเดิม. น. 79.

จะเห็นได้ว่า ในเรื่องการตีความกฎหมายอาญา นักนิติศาสตร์ไทยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด”²⁰ อย่างไรก็ตาม ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร มีความเห็นไม่สอดคล้องกับนักนิติศาสตร์ไทยส่วนใหญ่ เนื่องจากหลักการตีความกฎหมายอาญาโดยเคร่งครัดนั้นเป็นหลักการตีความกฎหมายอาญาในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)²¹ นั้นมีความผิดอาญา 2 ประเภท²² คือ ความผิดอาญาตามคอมมอนลอว์ (Common law crime) เป็นความผิดอาญาที่เกิดขึ้นมาก่อนเป็นลำดับแรกซึ่งศาลสร้างขึ้นจากเหตุผลที่ได้จากการพิจารณาข้อเท็จจริงในข้อพิพาทไม่ใช่การตัดสินตามอำเภอใจ²³ กับความผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติ (Statutory crime) ซึ่งเป็นความผิดอาญาที่เกิดขึ้นภายหลัง ดังนั้น การตีความกฎหมายอาญาในระบบคอมมอนลอว์จึงเป็นไปตามหลักที่ว่า ถ้ากฎหมายลายลักษณ์อักษรทั้งปวงขัดแย้งต่อกฎหมายคอมมอนลอว์ ศาลก็จะตีความตามถ้อยคำที่ปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมายโดยเคร่งครัด ดังนั้น การตีความกฎหมายอาญาในระบบคอมมอนลอว์ผู้พิพากษาอังกฤษจึงนิยมตีความตามตัวอักษรอย่างเคร่งครัด²⁴ จึงไม่สอดคล้องกับระบบกฎหมายไทยซึ่งเป็นระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)²⁵ อนึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร มีความเห็นสอดคล้องกับศาสตราจารย์ ดร.หุตุ แสงอุทัย ว่าการตีความกฎหมายอาญาต้องใช้หลักการตีความตามตัวอักษร หรือตามหลักภาษา และตามเจตนารมณ์ประกอบกันเสียก่อน ซึ่งเครื่องมือที่จะนำมาสู่เจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมายได้นั้นต้องอาศัยหลักการตีความตามความลุ่มพินิจอย่างเป็นระบบของกฎหมายอาญา หลักการตีความตามประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาญา และหลักคุณธรรมทางกฎหมายอาญาประกอบกันทั้งนี้เพื่อหยั่งทราบความมุ่งหมายอันแท้จริงของกฎหมายนั้น ดังนั้น ในการตีความกฎหมายอาญานั้นไม่มีการตีความอย่างอื่นนอกจากการตีความที่ถูกต้อง โดยการใช้กฎหมายอาญาต้องอยู่ในขอบเขตของความหมายของตัวบทกฎหมาย หากใช้กฎหมายอาญาเกินเลยขอบเขตของความหมายของตัวบทกฎหมายแล้ว กรณีที่ไม่ใช่การตีความกฎหมายอาญา แต่เป็นการใช้กฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญา (Analogy)²⁶ อันเป็นไปในทางที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในกฎหมายอาญา²⁷ ดังนั้น เพื่อหยั่งทราบความมุ่งหมายอันแท้จริงของกฎหมาย ศาลในฐานะเป็นผู้ใช้กฎหมายจึงต้องตีความกฎหมายโดยผูกมัดกับความหมายของตัวบทกฎหมาย แม้ผู้พิพากษาจะมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษารรคดี²⁸ ผู้พิพากษาต้องอยู่ในอาณัติของกฎหมาย โดยมีหน้าที่ค้นหาความหมายของตัวบทในการวินิจฉัยคดีโดยต้องกระทำหน้าที่ถึงขนาดคาดหมายได้ว่าในเรื่องที่ตนเองเดียวกันผู้พิพากษาอื่นก็ต้องวินิจฉัยเช่นเดียวกันนี้หรืออาจกล่าวได้ว่าการตีความกฎหมายอาญามีลักษณะของความเป็นภาววิสัย (objectivity) ที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้²⁹ โดยคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลต้องมีเหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ดังนั้น การให้เหตุผลในคำพิพากษาหรือคำสั่ง ศาลจึงต้องให้เหตุผลที่ละเอียดชัดเจนที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้

²⁰ แหล่งเดิม. น. 83

²¹ คณิต ณ นคร ข. (กันยายน 2548). นิติกรรมอำพรางในนิติศาสตร์ไทย. หนังสือรวมบทความ พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์วิญญูชน น. 14.

²² คณิต ณ นคร ก. เล่มเดิม. น. 73.

²³ Allen, C. K. (1968). *Law in the Making* (7th ed). Oxford: Clarendon Press. p. 30

²⁴ Jolowicz, H. F. (1957). *Roman Foundations of Modern Law*. London and Oxford University Press. p. 12

²⁵ คณิต ณ นคร ก. เล่มเดิม. น. 73.

²⁶ คณิต ณ นคร ค. (2523). “คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา.” *วารสารอัยการ*, 33(25). น. 55, 60.

²⁷ แสง บัญเฉลิมวิภาส. (พฤศจิกายน 2546). หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 4 สำนักพิมพ์วิญญูชน. น. 32.

²⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 188 วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษารรคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง”

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 บัญญัติว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย (6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย”

ในลำดับต่อไป ผู้เขียนขอหยิบยกประเด็นปัญหาในเรื่องการตีความว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 หรือไม่ และประเด็นปัญหาการตีความความหมายคำว่า“บุพการี”ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (1) ว่าจำกัดเฉพาะบุพการีโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นหรือไม่ หรือหมายรวมถึงบุพการีตามความเป็นจริงด้วยเป็นกรณีศึกษา แม้ประเด็นปัญหาดังกล่าวจะได้ข้อสรุปจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาแล้วก็ตาม แต่นักนิติศาสตร์ไทยก็ยังได้หยิบยกแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาในประเด็นดังกล่าวมาอธิบายไว้ในหนังสือกฎหมายอาญาที่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยโดยแสดงเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป ด้วยความเคารพ ผู้เขียนจึงใคร่ขอรวบรวมแนวคิดและนิติวิธีในการตีความกฎหมายอาญาของนักนิติศาสตร์ไทยต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งวิเคราะห์ตลอดจนนำเสนอหลักการและนิติวิธีในการตีความกฎหมายอาญาเพื่อให้สอดคล้องตรงกับระบบกฎหมายของไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าปัญหาที่ผู้เขียนหยิบยกมามีการได้รับการแก้ไข โดยฝ่ายนิติบัญญัติต่อไป

2. ปัญหาการตีความกฎหมายอาญา

1) ปัญหาการตีความกฎหมายอาญากับคำว่า “ทรัพย์สิน” ในเรื่องการลักกระแสไฟฟ้า

(1) ประเด็นปัญหาการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สินตามกฎหมายไทยหรือไม่

ประเด็นปัญหา คือ การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สินหรือไม่นั้นเกิดขึ้นหลังจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 ได้ไม่นาน แต่เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญานับนี้ไม่มีบทบัญญัติกำหนดความผิดกรณีการลักกระแสไฟฟ้า และไม่มีความหมายศัพท์ คำว่า “ทรัพย์สิน” ว่ามีขอบเขตความหมายเช่นไร และทรัพย์สินมีความหมายรวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วยหรือไม่ ดังนั้นจึงเกิดปัญหาขึ้นว่า ทรัพย์สินที่ลักในความผิดฐานลักทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334³⁰ คำว่า “ทรัพย์สิน” ต้องมีขอบเขตความหมายเพียงใด ต้องเป็นวัตถุที่มีรูปร่างที่หยิบฉวยไปได้เท่านั้นหรือไม่ สิ่งที่ไม่รูปร่างหยิบฉวยไปไม่ได้จะเป็นทรัพย์สินที่ลักได้หรือไม่ “กระแสไฟฟ้า” หรือ “แรงไฟฟ้า” จะเป็นทรัพย์สินตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 หรือไม่

แนวทางของศาลไทย ศาลฎีกาได้วินิจฉัยประเด็นดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 877/2501 โดยมติที่ประชุมใหญ่ตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 หรือมาตรา 335 แล้วแต่กรณี ตามแนวทางของศาลไทยจึงถือว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน³¹ ซึ่งคำว่า “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง³²

ความเห็นในทางวิชาการของนักนิติศาสตร์ไทย แบ่งออกเป็น 2 ความเห็น ดังนี้

ความเห็นแรก มีความเห็นสอดคล้องกับแนวทางของศาลไทย โดยสนับสนุนคำพิพากษาฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่) อาทิเช่น ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ มีความเห็นว่าการที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นการลักทรัพย์สินนั้น เป็นกรณีที่สามารถอนุมูลว่าเป็นการตีความโดยขยายความได้เพราะคำว่าทรัพย์สินและทรัพย์สินในประมวลกฎหมายอาญายังใช้ปะปนกันอยู่³³ นอกจากนี้

³⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท” เฉพาะอัตราโทษเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้อัตราโทษที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 4 แห่งพ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560. โปรดดู สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2561). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับทั่วเรื่องเรียงมาตรา*. แก้ไขเพิ่มเติม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. น.146.

³¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 431/2547 วินิจฉัยว่า จำเลยกับพวกลักเอากระแสไฟฟ้าไปใช้ด้วยการทำให้มีเตอร์ไฟฟ้าไม่หมุนเพื่อให้ตัวเลขวัดการใช้ไฟฟ้าไม่เคลื่อนที่ พฤติการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงว่าจำเลยกระทำโดยจงใจมุ่งหมายเพื่อเอากระแสไฟฟ้าของผู้เสียหายไปใช้โดยไม่เสียค่าไฟฟ้าเป็นสำคัญ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์สิน โปรดดู สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2555). *คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. น. 31-32.

³² เดิมบัญญัติไว้ในมาตรา 98 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

³³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ ประเทศไทย. น. 30.

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ มีความเห็นว่า การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ากระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการลักทรัพย์ได้นั้นอาจเป็นเพราะศาลฎีกาคำนึงถึงความหมายของคำว่า “ทรัพย์ ตามมาตรา 6 (10) แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่นิยามศัพท์ ให้ทรัพย์หมายรวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย และกระแสไฟฟ้าจะถือว่าเป็นรูปร่างหรือไม่ มิได้พิจารณาจากการที่สิ่งดังกล่าวต้องมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า หรือสัมผัสได้เท่านั้น เพราะบางสิ่งแม้จะเห็นได้ด้วยตาแต่ก็ไม่ใช่วัตถุมีรูปร่าง เช่น เสง เป็นต้น แต่ในทางกลับกันบางสิ่งแม้มีรูปร่างแต่อาจมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าก็ได้ เช่น เชื้อจุลินทรีย์ ก๊าซ และอนุของอากาศ ส่วนกระแสไฟฟ้า ซึ่งประกอบด้วยอนุบวกและอนุลบที่ต่างผลักและดันกันจนทำให้เกิดเป็นพลังงานขึ้นนั้น แม้พลังงานดังกล่าวไม่มีรูปร่างแต่อนุเป็นต้นกำเนิดของพลังงานดังกล่าวเป็นสิ่งที่รูปร่างที่อาจมีการครอบครองควบคุมและเปลี่ยนถ่ายการครอบครองกันได้ ไม่ใช่ที่ล่องลอยอยู่ในอากาศไม่มีการครอบครองควบคุม จึงเป็นวัตถุแห่งการลักได้ คำพิพากษาฎีกาที่ 877/2501 ประชุมใหญ่ฉบับนี้จึงยืนยันว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ได้โดยอาศัยการตีความโดยการขยายความไปจนสุดความหมายของวัตถุมีรูปร่าง³⁴

ความเห็นที่สอง มีความเห็นไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของศาลฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่) โดยเป็นความเห็นของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร มีความเห็นว่า ศาลฎีการะบุแต่ผลเท่านั้น โดยมิได้ระบุเหตุผลในการตัดสินเลย กรณีจึงเป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 (6) มาตรา 214 มาตรา 215 และมาตรา 225 ที่เป็นพื้นฐานในการประกันการประสาทความยุติธรรม เพราะไฟฟ้าเป็นเพียงพลังงานไม่ใช่ทรัพย์ และคุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtgut) ของความผิดฐานลักทรัพย์ประการหนึ่ง คือ กรรมสิทธิ์ และกรรมสิทธิ์เป็นสิทธิในทรัพย์หรือในสิ่งที่มีรูปร่าง³⁵ การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ไม่ได้

(2) ขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญารฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศอังกฤษ Theft Act, 1968 มาตรา 4 (1) บัญญัติความหมายของคำว่า “ทรัพย์” ในความผิดฐานลักทรัพย์ ว่าหมายถึง เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ทั้งมวล อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งสิทธิเรียกร้องและทรัพย์ไม่มีรูปร่างอย่างอื่น³⁶ ดังนั้น ตามกฎหมายนี้จึงถือว่า “กระแสไฟฟ้า” เป็นสิ่งที่ถือเอาและพาไปได้จึงเป็นทรัพย์ที่ลักกันได้ตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม Theft Act, 1968 section 13³⁷ ยังบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในเรื่องการลักกระแสไฟฟ้าด้วย (Abstracting Electricity) จึงทำให้การนำกระแสไฟฟ้าไปใช้โดยทุจริตเป็นความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าได้ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันไม่ได้บัญญัติความหมายคำว่า “ทรัพย์” ในความผิดฐานลักทรัพย์ แต่กลับมีการบัญญัติความหมายคำว่า “ทรัพย์” ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 90 ว่า “ทรัพย์ หมายถึง วัตถุมีรูปร่าง” ดังนั้น นักนิติศาสตร์เยอรมัน จึงถือว่าทรัพย์ในความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องเป็นวัตถุมีรูปร่าง ซึ่งถือเอาความมีรูปร่างตามความรู้สึกของวิญญาณทั่วไป คือ ถือว่าสิ่งที่มีรูปร่างกินเนื้อที่เท่านั้นที่เป็นทรัพย์ หากสิ่งใดไม่มีรูปร่างแล้วสิ่งนั้นไม่อาจเป็นทรัพย์ได้ตามนัยแห่งความหมายของกฎหมาย ในการวินิจฉัยว่าสิ่งใดเป็นทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาตามความเข้าใจของคนทั่วไปโดยถือความมีตัวตนแน่นอน³⁸ ความผิดฐานลักทรัพย์ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมาตรา 242 (1)³⁹ จึงหมายถึง การเอาไปซึ่งวัตถุที่เคลื่อนที่ได้ (Movable Property) ที่เป็นของผู้อื่นด้วยเจตนาที่ไม่ชอบด้วย

³⁴ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2560). *ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง*. (พิมพ์ครั้งที่ 37). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. น. 587.

³⁵ คณิต ณ นคร. (2559). *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. น. 382.

³⁶ Theft Act, 1968 section 4 (1) “Property” includes money and all other property, real or personal, including thing in action and other intangible property”

³⁷ Theft Act, 1968 section 13 “Abstracting of electricity. A person who dishonestly uses without due authority, or dishonestly causes to be wasted or diverted, any electricity shall on conviction on indictment be liable to imprisonment for a term not exceeding five years”

³⁸ Schuster, E. J. (1907). *The Principle of German Civil Law*. London and New York: Stevens & Sons Ltd. p. 58.

³⁹ The German Penal Code section 242 (1) “whoever takes a movable thing not his own away from another with the intent of unlawfully appropriating the thing for himself or a third person, shall punished...”

กฎหมาย ซึ่งวัตถุที่เคลื่อนที่ได้นั้นอาจเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่างใดๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีค่าในทางการเงินเสมอไป เพียงแต่ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำต้องเป็นทรัพย์สินที่มีเจ้าของและต้องมิรูปร่าง ดังนั้น ประเทศเยอรมันจึงถือว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่างเพราะเป็นพลังงาน แต่ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนั้นบัญญัติให้การเอาพลังงานไปใช้โดยมิชอบเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์กรณีธรรมดา คือ เป็นความผิดฐานถือเอาสิทธิพลังงานกระแสไฟฟ้ามาเป็นของตนโดยมิชอบโดยประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน บัญญัติเรื่องการลักกระแสไฟฟ้าไว้ใน มาตรา 248 C⁴⁰ บัญญัติว่า (1) ผู้ใดเอาพลังงานกระแสไฟฟ้าโดยวิธีการที่ไม่ได้มุ่งประสงค์ที่จะทำให้พลังงานไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้า หรือบริการไฟฟ้าลดลงอย่างปกติต้องระวางโทษตามกฎหมาย หรือถ้าหากการกระทำนั้นได้กระทำโดยมุ่งประสงค์ที่จะเข้าถือเอาสิทธิซึ่งพลังงานกระแสไฟฟ้านั้นเข้ามาใช้เพื่อตนโดยมิชอบด้วยกฎหมายต้องระวางโทษตามกฎหมายและ (2) การพยายามกระทำความผิดตามมาตรานี้สามารถลงโทษได้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันถือว่า การนำเอากระแสไฟฟ้าไปโดยไม่มิสิทธิเป็นความผิดกฎหมายอาญาอีกฐานหนึ่งต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์

ประเทศญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นมาตรา 235⁴¹ และมาตรา 245 บัญญัติให้ถือว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินด้วยโดยการนำกระแสไฟฟ้าไปใช้โดย มิชอบยอมเป็นความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าโดยเฉพาะด้วย⁴² ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาประเทศญี่ปุ่นจึงถือว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

(3) วิเคราะห์ขอบเขตการตีความคำว่า “ทรัพย์สิน” ในเรื่องการลักกระแสไฟฟ้าตามกฎหมายไทย

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อประมวลกฎหมายอาญาไม่มีกำหนดบทนิยามศัพท์ คำว่า “ทรัพย์สิน” เอาไว้ให้หมายรวมถึงกระแสไฟฟ้าอันสามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 จึงเกิดปัญหาในการตีความคำว่า “ทรัพย์สิน” ควรมีความหมายครอบคลุมถึงกระแสไฟฟ้าด้วยหรือไม่ ซึ่งถ้าศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของการบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ พ.ศ. 2451 ซึ่งขณะนี้ได้ถูกยกเลิกไปแล้วได้ให้บทนิยามศัพท์คำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 6 (10) ความว่า “ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเพนของได้ เปนต้นว่า เงินตรา แลบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้กิติ และเคลื่อนจากที่มีได้กิติ ท่านก็นับว่าเปนทรัพย์สินอันกล่าวมาในข้อนี้”⁴³ ดังนั้น เมื่อพิจารณากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้ว กระแสไฟฟ้าอาจเป็นทรัพย์สินได้ การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้เช่นกัน⁴⁴ อนึ่ง ประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับแทนกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 มีบทบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในมาตรา 334 แต่ไม่มีบทนิยามของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ว่ามีขอบเขตความหมายอย่างไร จึงต้องอาศัยความล้มพันหรืออย่างเป็นระบบของกฎหมายอาญากับกฎหมายอื่นซึ่งได้แก่กฎหมายแพ่งเป็น

⁴⁰ The German Penal Code section 248 C Theft of electrical energy “(1) Whosoever taps the electrical energy of another from an electrical facility or installation by means of a conductor which is not intended for the regular withdrawal of energy from the facility or installation, shall, if the offence was committed with the intent of appropriating the electrical energy for himself or a third person, be liable to imprisonment not exceeding five year for a fine. (2) The attempt shall be punishable.”

⁴¹ Japan Penal Code 1907 section 235. (Theft) “A person who steals the property of another commits the crime of theft and shall be punished by imprisonment with work for not more than 10 years or a fine of not more than 500,000 yen”

⁴² Japan Penal Code 1907 section 245. (Electricity) “With regard to the crimes proscribed under this Chapter, electricity shall be deemed to be property”

⁴³ คณพล จันทน์หอม. (2553). *กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทร์ศก. 127* (1908). คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต เป็นปีที่ 100, น.17.

⁴⁴ หยุด แสงอุทัย. เล่มเดิม. น. 141.

เครื่องมือในการตีความคำว่า “ทรัพย์สิน” ในกฎหมายอาญา ตามกฎหมายแพ่งคำว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า สิ่งที่มีรูปร่างเท่านั้น⁴⁵ จึงทำให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันมีความหมายที่อยู่ในขอบเขตที่จำกัดกว่าความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงมีผลทำให้กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334

อาจกล่าวโดยสรุปว่า หลักการตีความกฎหมายอาญาของไทย ต้องตีความตามถ้อยคำตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยค้นหาความหมายของถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายว่า กฎหมายต้องการให้มีความหมายทั่วไป หรือต้องการให้มีความหมายเป็นพิเศษหรือไม่ ถ้ากฎหมายต้องการให้มีความหมายพิเศษ กฎหมายอาญาก็จะบัญญัติบทนิยามศัพท์ไว้ การตีความก็ต้องเป็นไปตามบทนิยามนั้น แต่เนื่องจากกฎหมายอาญาไม่มีบทนิยามศัพท์คำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ให้มีความหมายเพียงใด จึงต้องตีความโดยอาศัยความล้มพันธุอย่างเป็นระบบระหว่างกฎหมายอาญากับกฎหมายอื่น ซึ่งในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัติคำว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า สิ่งที่มีรูปร่าง” เท่านั้น ดังนั้น คำว่า “ทรัพย์สิน” ในกฎหมายอาญาจึงต้องตีความตามขอบเขตของความหมายตามที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น คือ หมายถึงทรัพย์สินนั้นต้องเป็นวัตถุและวัตถุนั้นต้องมีรูปร่างซึ่งความมีรูปร่างต้องถือความมีตัวตนตามที่สาธารณชนทั่วไปๆ เข้าใจกัน ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงความมุ่งหมายของการบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์สินแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมาย คือ การคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครองตัวทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ใช่ทรัพย์สิน⁴⁶ แต่แรงไฟฟ้าเป็นพลังงานไหลไปตามลวดจึงไม่ใช่วัตถุ และหาที่มีรูปร่างไม่และไม่อาจจะจับหรือหยิบฉวยเอาไปได้ กระแสไฟฟ้าจึงไม่ใช่วัตถุที่มีรูปร่างตามความหมายของกฎหมาย จึงไม่เป็นที่ลักกันได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การลักกระแสไฟฟ้าย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สิน จึงเป็นการตีความในลักษณะขยายความเกินเลยขอบเขตของถ้อยคำในบทกฎหมายโดยใช้บทกฎหมายใกล้เคียงอย่างอื่น (Analogy) ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ศาสตราจารย์เอกุต ก็ได้วางหลักไว้ว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งกำหนดความผิด หรือบัญญัติโทษไว้จะต้องใช้บังคับตามตัวอักษร จะลงโทษบุคคลเพราะได้กระทำการอันคล้ายคลึงกับที่มีได้มีกฎหมายบัญญัติไว้นั้นไม่ได้”⁴⁷ คือห้ามอาศัยบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างอื่นมาเทียบเคียงใช้ในทางที่เป็นผลร้ายมิได้ตนเอง จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่) ก่อให้เกิดข้อถกเถียงกันมายาวนาน ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรจะมีการบัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษแยกต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์สินโดยบัญญัติให้การกระทำความผิดใดๆโดยทุจริตในการเหนี่ยวนำ หรือถ่ายพลังงานใดๆ หรือ ล้อไฟฟ้าที่อยู่ในความควบคุมและความครอบครองของรัฐหรือเอกชนให้เป็นความผิดพิเศษ โดยออกเป็นพระราชบัญญัติกำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญา หรือให้มีการกำหนดเป็นบทนิยามศัพท์คำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา โดยให้มีขอบเขตความหมายรวมถึง กระแสไฟฟ้า คลื่นสัญญาณ ล้อไฟฟ้า หรือพลังงานใดๆ ที่อยู่ในความควบคุมและความครอบครองของรัฐหรือเอกชนด้วย เพื่อขจัดปัญหาการตีความกฎหมายอาญาโดยการขยายความตัวบทกฎหมายตามนิติวิธีของการศึกษาตามระบบกฎหมายที่แตกต่างกันได้

⁴⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า สิ่งที่มีรูปร่าง”

⁴⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายถึงความรวมทั้งทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้”

⁴⁷ เอกุต. (2477). *กฎหมายอาญา*. พระนคร: มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. น. 77.

2) ปัญหาการตีความกฎหมายอาญากับคำว่า “บุพการี” ในความผิดต่อชีวิต

(1) ประเด็นปัญหาการตีความคำว่า “บุพการี” ในความผิดต่อชีวิตตามกฎหมายไทย

เนื่องจาก ประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่มีบทนิยามศัพท์ในการกำหนดความหมายของ คำว่า “บุพการี” ไว้เป็นพิเศษ ดังนั้น การตีความคำว่า “บุพการี” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (1) จึงต้องพิจารณาตามความหมายทั่วไปซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายว่า “บุพการี” หมายถึง บิดา มารดาเป็นบุพการีของบุตรธิดา และญาติทางสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด⁴⁸ ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ กรณีหญิงกับชายไม่ได้สมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย “หญิงกับชายผู้ให้กำเนิด” และ “ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปจากหญิงหรือชายผู้ให้กำเนิด” จะเป็น “บุพการี” ตามมาตรา 289 (1) นี้หรือไม่ จะเห็นได้ว่ากรณีหญิงที่ไม่ได้สมรสกับชาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1564⁴⁹ ได้กำหนดสถานะความเป็นมารดาและบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายไว้ว่า บุตรที่ถือกำเนิดจากหญิงย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงเสมอ เพราะหญิงเป็นผู้ถือกำเนิดบุตรนั้นบุตรย่อมมีสายโลหิตและพันธุกรรมเดียวกับหญิงผู้ให้กำเนิด ดังนั้น ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปจากหญิงผู้ให้กำเนิด ย่อมถือว่าเป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมายเสมอ แต่กรณีชายที่ไม่ได้สมรสกับหญิง “ชายผู้ให้กำเนิด” และ “ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปจากชายผู้ให้กำเนิด” จะเป็นบุพการีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (1) หรือไม่ เรื่องดังกล่าวนี้ยังเป็นประเด็นที่นักนิติศาสตร์ไทยยังมีความเห็นไม่สอดคล้องกันอยู่ โดยความเห็นทางวิชาการของนักนิติศาสตร์ไทย ได้แบ่งออกเป็น 2 ความเห็น ดังนี้ ความเห็นแรก มีความเห็นว่า คำว่า “บุพการี” ตามมาตรา 289 (1) หมายถึงเฉพาะบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นซึ่งเป็นความเห็นของศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทิย์ และศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร⁵⁰ ความเห็นที่สอง มีความเห็นว่า ผู้ให้กำเนิดและผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปจากผู้ให้กำเนิดเป็นบุพการีตามความหมายของมาตรา 289 (1) เป็นความเห็นของศาสตราจารย์สัญญา รัชจวนิช⁵¹ ซึ่งเป็นความเห็นตามแนวทางของศาลไทย⁵²

⁴⁸ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 เป็นพจนานุกรมภาษาไทยที่ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการเขียนหนังสือไทยของทางราชการและสถาบันการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึงปัจจุบัน โดยแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาจากพจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ราชกิจจานุเบกษา. 130 (พิเศษ 713) 4. 13 มิถุนายน 2556.

⁴⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1564 บัญญัติว่า “เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้สมรสกับชายให้ถือว่า เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น”

⁵⁰ คณิต ณ นคร ง. เล่มเดิม. น. 119.

⁵¹ สัญชัย รัชจวนิช. (2525). *คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. น. 6.

⁵² พิพากษาศาลฎีกาที่ 1384/2516 วินิจฉัยว่า “ผู้บุพการี” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 5 (2) นั้น หมายถึงผู้บุพการีตามความเป็นจริง โจทก์กับนางล้นแต่งงานกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย ผู้ตายอายุ 17 ปี ยังเป็นผู้เยาว์ เป็นบุตรเรือคนเดียวและอยู่ในความปกครองของโจทก์กับนางล้น โจทก์ก็เป็นผู้ไปแจ้งเกิดว่าผู้ตายเป็นบุตรตนและให้การศึกษาตลอดมา แต่โจทก์ไม่เคยยื่นต่ออำนาจรับรองว่าผู้ตายเป็นบุตร แม้ผู้ตายจะไม่ใช่มบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์แต่โจทก์ก็เป็นบุพการีตามความเป็นจริง เมื่อผู้ตายถูกจำเลยทำร้ายถึงแก่ความตาย โจทก์ซึ่งเป็นบุพการีตามความเป็นจริงของผู้ตายย่อมมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้ตายได้

(2) ขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาในความผิดฐานฆ่าบุพการีตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นประเทศที่ประชาชนให้ความเคารพต่อบรรพบุรุษตลอดจนความล้มพันซ์ของบุคคลในครอบครัว จึงมีอิทธิพลต่อการบัญญัติความผิดอาญา ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฟิลิปปินส์ในหมวดความผิดต่อชีวิตมาตรา 246 บัญญัติ ให้ความผิดฐานฆ่าบุคคลในครอบครัว ได้แก่ บิดามารดา หรือบุตรทั้งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบรรพบุรุษที่เหนือขึ้นไปหรือสืบลงมา หรือมาคู่สมรส เป็นบทหนักกว่ากรณีฆ่าบุคคลธรรมดาตาย⁵³ จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายอาญาประเทศฟิลิปปินส์ ได้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาในความผิดฐานฆ่าบุพการี ให้หมายถึงทั้งบุพการีที่ชอบกฎหมายและบุพการีตามความเป็นจริงด้วย

ประเทศเวียดนาม มีแนวคิดในการควบคุมสังคมโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องตามหลักศีลธรรม แนวคิดดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อการบัญญัติความผิดอาญา ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญาของเวียดนาม มาตรา 93 บัญญัติให้ความผิดฐานฆ่าคนที่มีพระคุณ ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา บุคคลที่อุปการะเลี้ยงดู รวมทั้งครูอาจารย์ให้ต้องรับโทษสถานหนัก⁵⁴ จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนามได้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาในความผิดฐานฆ่าบุพการีโดยให้พิจารณาความเป็นบุพการีที่การอุปการะเลี้ยงดูตามความเป็นจริงด้วย

ประเทศฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 221-4 บัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นให้ต้องรับโทษหนักขึ้นอันเนื่องมาจากสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำ ได้แก่ ฆ่าบุพการีตามกฎหมาย หรือตามความเป็นจริง หรือบิดามารดาบุญธรรม ก็ถือว่าเป็นความผิดฐานฆ่าบิดามารดาหรือญาติพี่น้อง⁵⁵ จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายอาญาประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาในความผิดฐานฆ่าบุคคลในครอบครัว (Parricide) ว่าหมายถึง บุพการีตามความเป็นจริง หรือบุพการีโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดามารดาที่รับบุตรบุญธรรมด้วย

(3) วิเคราะห์ขอบเขตการตีความคำว่า “บุพการี” ในความผิดต่อชีวิตตามกฎหมายไทย

กรณีชายที่ไม่ได้สมรสกับหญิง “ชายผู้ให้กำเนิด” และ “ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปจากชายผู้ให้กำเนิด” จะเป็นบุพการีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (1) หรือไม่

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การตีความคำว่า “บุพการี” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (1) นอกจากตีความตามหลักภาษาแล้ว ยังต้องศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของความผิดฐานฆ่าบุพการีซึ่งพบว่ามีกฎหมายตราสามดวงยังไม่มีบัญญัติการกระทำความผิดเป็นเจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้าย ตลอดจนยังไม่มีบทบัญญัติเพิ่มโทษความผิดฐานทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย แต่มีบทบัญญัติคุ้มครองบุคคลบางประเภทไว้เป็นพิเศษ ตามกฎหมายลักษณะวิวาทมาตรา 32 บัญญัติว่า “ผู้ใดวิวาทตีฟันแทงสมณพราหมณ์ พณจารย์ แลบิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย แห่งตน...ถ้าตายใช้ให้ฆ่ามันตายตกไปตามกัน” จนกระทั่งต่อมา ประมวลกฎหมายอาญฉบับแรกของประเทศไทย คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 249⁵⁶ และมีบทบัญญัติเพิ่มโทษความผิดฐานฆ่าบิดามารดาที่

⁵³ Philippines Penal code section 246 Parricide. “Any person who shall kill his father, mother, or child, whether legitimate or illegitimate, or any of his ascendants, or descendants, or his spouse, shall be guilty of parricide and shall be punished by the penalty of reclusion perpetual to death”

⁵⁴ Vietnam Penal Code section 93 “Those who commit murder in one of the following cases shall be sentenced to between twelve and twenty years of imprisonment, or capital punishment:

e) Murder of one’s grand father, grand mother, father, mother, fosterer, and /or teacher”

⁵⁵ French Penal Code section 221-4 “Murder is punished by criminal imprisonment for life where it is committed : (2) against a nature or legitimate ascendant or the adoptive father or mother”

⁵⁶ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 249 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำให้ตายเจตนา ให้ผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตาย ท่านว่าฆ่าคนโดยเจตนา มีความผิดให้ลงอาญาแก่มันตามโทษเป็นสามฐาน คือ ฐานหนึ่งให้ประหารชีวิตให้มันตายตกไปตามกัน ฐานหนึ่งให้จำคุกไว้ตลอดชีวิต ฐานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี โปรดดู คมพล จันทรหอม. เล่มเดิม. น. 111.

สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปโดยเจตนาไว้ในมาตรา 250⁵⁷ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าคนตายโดยเจตนา ต้องตามลักษณะอย่างใดที่กล่าวต่อไปในมาตรานี้คือ (1) ฆ่าบิดามารดา หรือฆ่าญาติที่สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปก็ตีพำนั้วฆ่าคนตายโดยเจตนาในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังว่ามานี้เป็นคนทารุณร้ายกาจ ให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน” จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติเพิ่มโทษความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเริ่มบัญญัติไว้ชัดเจนในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยถือว่าเป็นความสมควรลงโทษผู้กระทำความผิดให้หนักยิ่งกว่าการฆ่าให้ตายกรณีธรรมดา⁵⁸ อย่างไรก็ตาม หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยจึงได้ประกาศประมวลกฎหมายอาญฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับแทน ซึ่งประมวลกฎหมายอาญฉบับปัจจุบัน⁵⁹ บัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ในมาตรา 288 และบัญญัติบทเพิ่มโทษกรณีผู้สืบสันดานฆ่าบุพการีไว้ในบทบัญญัติมาตรา 289 (1) เป็นการเฉพาะ จากการศึกษาประวัติความเป็นมาในการบัญญัติความรับผิดทางอาญาในความผิดฐานฆ่าบุพการีนั้น จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยกำหนดขอบเขตความรับผิดทางอาญากรณีผู้สืบสันดานฆ่าบุพการีตามมาตรา 289 (1) เป็นบทลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้นกว่าความผิดฐานฆ่าผู้อื่นกรณีธรรมดาตามมาตรา 288 เนื่องมาจากบริบทของวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อของคนในสังคมไทยมีความเคารพต่อบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย และพบว่าเป็นลักษณะเช่นเดียวกับความผิดของประเทศในแถบเอเชีย⁶⁰

อาจกล่าวโดยสรุปว่า เมื่อกฎหมายอาญาไม่มีบทนิยามศัพท์คำว่า “บุพการี” ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา การตีความคำว่า บุพการีตามมาตรา 289 (1) กฎหมายจึงต้องการให้มีความหมายตามความเข้าใจของสาธารณชนโดยทั่วไปว่าหมายถึง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวดที่สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปของบุตรที่ถือกำเนิดมา อย่างไรก็ตาม การตีความคำว่า “บุพการี” ยังต้องใช้เครื่องมืออื่นเข้ามาช่วยเพื่อค้นหาถึงเจตนารมณ์อันเป็นความมุ่งหมายที่แท้จริงของการบัญญัติความผิดฐานฆ่าบุพการีด้วย โดยพิจารณาจากประวัติความเป็นมา บริบทของวัฒนธรรมของสังคมไทย ความเชื่อ และศาสนาซึ่งหล่อหลอมมนุษย์ให้เคารพและกตัญญูต่อพ่อแม่ที่ให้เกิดบุตร ซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมและตามสายโลหิต ประกอบกับคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานฆ่าบุพการีนี้นอกจากคุ้มครองชีวิตมนุษย์แล้วยังคุ้มครองความกตัญญูกตเวทิต่อบุพการีที่ให้กำเนิดบุตรด้วย ดังนั้น คำว่า “บุพการี” กฎหมายจึงมุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุพการีตามความเป็นจริงที่ให้กำเนิดบุตรมา ฉะนั้น ความเป็นบุพการีจึงไม่ควรนำเฉพาะเรื่องการจดทะเบียนสมรสในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เป็นเพียงเรื่องการรับรองสถานะของบุคคลตามกฎหมายหรือความเป็นบิดาที่ขอบด้วยกฎหมายมาเป็นตัวกำหนดสถานะของความเป็น “บุพการี” ตามมาตรา 289 (1) ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน ซึ่งเป็นไปตามหลักความชัดเจนแน่นอนอันเป็นหลักประกันในกฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 เพื่อให้ประเด็นดังกล่าวเป็นที่ยุติ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดบทนิยามศัพท์ คำว่า “บุพการี” ในประมวลกฎหมายอาญาโดยให้คำว่า “บุพการี” หมายถึง ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปของบุตรที่ถือกำเนิดมา ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวดที่ขอบด้วยกฎหมาย หรือตามความเป็นจริงด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้มีความชัดเจนแน่นอนในกฎหมายอาญาและลดทอนปัญหาเกี่ยวกับการตีความกฎหมายตามความเห็นทางวิชาการที่ไม่ตรงกันตามนิติวิธีของการศึกษาตามระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน

⁵⁷ แหล่งเดิม. น. 111-112.

⁵⁸ หุต แสงอุทัย. (2548). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. น. 357-358.

⁵⁹ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป คือ ใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป โปรดดู ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2560). *ประมวลกฎหมายอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 37. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. น. 19-20.

⁶⁰ Japan Penal code section 200 “A person who kill his or her own or his or her spouse lineal ascendant shall be punished with death or imprisonment at forced labor for life”

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การตีความกฎหมายอาญานั้นมีความสำคัญต่อการปรับใช้กฎหมายและในการใช้กฎหมายต้องมีการตีความกฎหมายเสมอ แต่นักนิติศาสตร์ไทยก็ยังมีความเห็นในเรื่องการตีความกฎหมายอาญาที่ยังแตกต่างกันอยู่เพราะนักนิติศาสตร์ไทยได้ศึกษากฎหมายในประเทศที่มีระบบกฎหมายที่มีความแตกต่างกัน จึงมีนิติวิธี (Juristic Method) ในการตีความกฎหมายอาญาที่แตกต่างกัน ผู้เขียนจึงขอเสนอให้การตีความกฎหมายอาญานอกจากตีความตามเจตนารมณ์อันเป็นความมุ่งหมายที่แท้จริงของกฎหมายแล้ว การตีความกฎหมายอาญายังต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของระบบกฎหมายของไทยที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ซึ่งได้รับรองและยืนยันไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ตลอดจนเพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนในทางวิชาการ

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง ประเทศไทย
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2546). *ความเป็นมา และหลักการใช้นิติวิธีในระบบซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คณพล จันทน์หอม. (2553). *กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทร์ศก. 127(1908)*. คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์ฉลองพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต เป็นปีที่ 100. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิต ฌ นคร. (2559). *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คณิต ฌ นคร. (2560). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คณิต ฌ นคร. (2548, กันยายน). *นิติกรรมอำพรางในนิติศาสตร์ไทย*. หนังสือรวมบทความ(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน
- คณิต ฌ นคร. (2523). *คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา*. *วารสารอัยการ*, 33(25), 55, 60.
- จิตติ ดิงศภัทัย. (2555). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2560). *ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง*. (พิมพ์ครั้งที่ 37). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ. (2523). *การตีความกฎหมาย*. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2546). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2527, ธันวาคม). *การตีความกฎหมายอาญา*. *วารสารนิติศาสตร์*. 4(4), 40.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2528, มีนาคม). *การใช้การตีความกฎหมาย*. *วารสารนิติศาสตร์*. 15(1), 78-79.
- ปลัดชู ลัจจวานิช. (2525). *คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2555). *คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2561). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับหัวเรื่องเรียงมาตรา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2546, พฤศจิกายน). *หลักกฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- หยุด แสงอุทัย. (2548). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา รศ. 127*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- หยุด แสงอุทัย. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกูต์. (2477). *กฎหมายอาญา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง.
- Allen, C. K. (1968). *Law in the Making* (7th ed). Oxford: Clarendon Press.
- Jolowicz, H. F. (1957). *Roman Foundations of Modern Law*. London and Oxford University Press.
- Schuster, E. J. (1907). *The Principle of German Civil Law*. London and New York: Stevens & Sons Ltd.